ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 9ης Ιανουαρίου 2003 *

Στην υπόθεση C-177/00,

Ιταλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τον U. Leanza, επικουρούμενο από τον D. Del Gaizo, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους E. de March και L. Visaggio, επικουρουμένους από τον A. Dal Ferro, avvocato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

που έχει ως αντικείμενο τη μερική ακύρωση της αποφάσεως 2000/216/ΕΚ της Επιτροπής, της 1ης Μαρτίου 2000, για τον αποκλεισμό από την κοινοτική χρηματοδότηση ορισμένων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), τμήμα Εγγυήσεων (ΕΕ L 67, σ. 37), στο μέτρο που το εν λόγω κοινοτικό όργανο πραγματοποίησε δημοσιονομικού χαρακτήρα διορθώσεις σχετικά με ορισμένες δηλωθείσες από το προσφεύγον κράτος μέλος δαπάνες,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Wathelet, πρόεδρο τμήματος, D. A. O. Edward, A. La Pergola, P. Jann (εισηγητή) και S. von Bahr, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 11 Μαΐου 2000, η Ιταλική Δημοκρατία ζήτησε, δυνάμει του άρθρου 230, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, τη μερική ακύρωση της αποφάσεως 2000/216/ΕΚ της Επιτροπής, της 1ης Μαρτίου 2000, για τον αποκλεισμό από την κοινοτική χρηματοδότηση ορισμένων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), τμήμα Εγγυήσεων (ΕΕ L 67, σ. 37, στο εξής: προσβαλλομένη απόφαση), στο μέτρο που το εν λόγω κοινοτικό όργανο πραγματοποίησε δημοσιονομικού χαρακτήρα διορθώσεις σχετικά με ορισμένες δηλωθείσες από το προσφεύγον κράτος μέλος δαπάνες.

2 Το αίτημα μερικής ακυρώσεως αφορά τις ακόλουθες διορθώσεις, όπως αυτές περιγράφονται και αιτιολογούνται στη συνοπτική έκθεση της Επιτροπής, της 27ης Οκτωβρίου 1999, σχετικά με τα αποτελέσματα των ελέγχων όσον αφορά την εκκαθάριση των λογαριασμών του ΕΤΠΕ, τμήμα Εγγυήσεων, σχετικά με τις επιστροφές κατά την εξαγωγή, τα φρούτα και τα λαχανικά, τις πριμοδοτήσεις για ζώα, τα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα, τον δημοσιονομικολογιστικό έλεγχο, τις αρώσιμες καλλιέργειες, το λινάρι και την κάνναβι (έγγραφο VI/10529/99) (στο εξής: συνοπτική έκθεση).

— αρνητική διόρθωση 61 665 065 968 ιταλικές λίρες (ITL), σχετικά με τις δαπάνες που δηλώθηκαν ως επιστροφές κατά την εξαγωγή (σημείο 2.8.1 της συνοπτικής εκθέσεως)·

— αρνητική διόρθωση 2 957 721 060 ITL, σχετικά με τις δαπάνες που δηλώθηκαν ως επιστροφές κατά την εξαγωγή ελαιολάδου (σημείο 2.8.2 της συνοπτικής εκθέσεως)·

— αρνητική διόρθωση 7 760 156 831 ITL που αντιστοιχεί στο ποσό της εγγυήσεως που θα έπρεπε να έχει καταπέσει στο πλαίσιο της πωλήσεως αλκοόλης προελεύσεως αποθεμάτων παρεμβάσεως (σημείο 7.2 της συνοπτικής εκθέσεως).

Η αρνητική διόρθωση των 61 665 065 968 ITL σχετικά με τις επιστροφές κατά την εξαγωγή

3 Με την προσφυγή της, η Ιταλική Δημοκρατία αμφισβητεί, πρώτον, αρνητική διόρθωση ύψους 61 665 065 968 ITL που η Επιτροπή εφάρμοσε προβάλλοντας παραλείψεις κατά τους ελέγχους εκ μέρους των εθνικών αρχών σχετικά με τις επιστροφές κατά την εξαγωγή.

Γενικό νομικό πλαίσιο

4 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 729/70 του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 1970, περί χρηματοδοτήσεως της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/005, σ. 93) προβλέπει, στα άρθρα του 2 και 3, ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα χρηματοδοτεί, μέσω του τμήματος Εγγυήσεων του ΕΓΤΠΕ, τις επιστροφές κατά την εξαγωγή προς τρίτες χώρες

και τις παρεμβάσεις που προορίζονται για τη ρύθμιση των γεωργικών αγορών, επιστροφές που χορηγούνται σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες στο πλαίσιο της κοινής οργανώσεως των γεωργικών αγορών.

5 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού προβλέπει ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν την πραγματοποίηση και την κανονικότητα των χρηματοδοτουμένων από το ΕΓΤΠΕ πράξεων, να προλάβουν και να διώξουν ανωμαλίες καθώς και να ανακτήσουν τα απολεσθέντα εξαιτίας ανωμαλιών ή αμελειών ποσά.

6 Δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού, σε περίπτωση μη πλήρους ανακτήσεως, οι οικονομικές συνέπειες των ανωμαλιών ή αμελειών αναλαμβάνονται από την Κοινότητα, εκτός εκείνων που προκύπτουν από ανωμαλίες ή αμέλειες καταλογιστέες στα διοικητικά όργανα και οργανισμούς των κρατών μελών.

7 Σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 729/70, τα κράτη μέλη θέτουν στη διάθεση της Επιτροπής κάθε πληροφορία αναγκαία για την καλή λειτουργία του ΕΓΤΠΕ και λαμβάνουν κάθε μέτρο που δύναται να διευκολύνει τους ελέγχους τους οποίους η Επιτροπή θεωρεί χρήσιμο να ενεργήσει στο πλαίσιο της διαχειρίσεως της κοινοτικής χρηματοδοτήσεως, συμπεριλαμβανομένων των επιτοπίων ελέγχων.

8 Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, οι υπάλληλοι οι εντεταλμένοι από την Επιτροπή για τους επιτοπίους ελέγχους έχουν δικαίωμα ελέγχου των βιβλίων και κάθε άλλου εγγράφου που έχει σχέση με τις δαπάνες τις χρηματοδοτούμενες από το ΕΓΤΠΕ. Κατόπιν αιτήσεως της Επιτροπής και με τη σύμφωνη γνώμη του οικείου

κράτους μέλους, πραγματοποιούνται από τις αρμόδιες αρχές αυτού του κράτους μέλους έλεγχοι ή έρευνες σχετικά με τις μνημονευόμενες στον κανονισμό 729/70 πράξεις. Σ' αυτούς τους ελέγχους και έρευνες μπορούν να συμμετέχουν και υπάλληλοι της Επιτροπής.

9 Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, ο κανονισμός (ΕΟΚ) 4045/89 του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1989, περί των ελέγχων εκ μέρους των κρατών μελών των πράξεων που αποτελούν μέρος του συστήματος χρηματοδοτήσεως από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, τμήμα Εγγυήσεων και περί καταργήσεως της οδηγίας 77/435/ΕΟΚ (ΕΕ L 388, σ. 18), αφορά τον έλεγχο της πραγματικότητας και της κανονικότητας των ενεργειών που αποτελούν μέρος του συστήματος χρηματοδοτήσεως από το ΕΓΤΠΕ, τμήμα Εγγυήσεων, βάσει των εμπορικών εγγράφων των δικαιούχων. Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, τα κράτη μέλη προβαίνουν στους ελέγχους των εμπορικών εγγράφων των δικαιούχων λαμβάνοντας υπόψη τον χαρακτήρα των ενεργειών που πρέπει να ελεγχθούν. Οι σχετικές με τους ελέγχους λεπτομέρειες ρυθμίζονται στις παραγράφους 2 επ. του άρθρου αυτού.

10 Προκειμένου περί των οικονομικών συνεπειών σε περίπτωση παραλείψεων όσον αφορά τους διενεργούμενους από τα κράτη μέλη ελέγχους, η Επιτροπή, με το έγγραφο αριθ. VI/216/93, της 3ης Ιουνίου 1993, γνωστό ως «έκθεση Belle», όρισε σχετικά κριτήρια. Σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά, προβλέπονται τρεις κατηγορίες διορθώσεων, με κατ' αποκοπήν συντελεστή:

— 2 % των δαπανών, εάν η παράλειψη περιορίζεται σε ορισμένα, ήσσονος σημασίας, στοιχεία του συστήματος ελέγχου ή στη διενέργεια ελέγχων που δεν είναι αναγκαίοι για τη διασφάλιση της κανονικότητας των δαπανών, οπότε μπορεί, λογικώς, να συναχθεί ότι ο κίνδυνος απωλειών για το ΕΓΤΠΕ ήταν ασήμαντος·

— 5 % των δαπανών, εάν η παράλειψη αφορά σημαντικά στοιχεία του συστήματος ελέγχου ή τη διενέργεια ελέγχων που παίζουν σημαντικό ρόλο για τη διαπίστωση

της κανονικότητας των δαπανών, οπότε μπορεί, λογικώς, να συναχθεί ότι ο κίνδυνος απωλειών για το ΕΓΤΠΕ ήταν σημαντικός·

— 10 % των δαπανών εάν η παράλειψη αφορά το σύνολο ή βασικά στοιχεία του συστήματος ελέγχου ή, επιπλέον, τη διενέργεια ουσιωδών ελέγχων σκοπούντων στη διασφάλιση της κανονικότητας των δαπανών, οπότε μπορεί, λογικώς, να συναχθεί ότι υφίστατο υψηλός κίνδυνος γενικευμένων απωλειών για το ΕΓΤΠΕ.

11 Καθόσον αφορά τις ληφθείσες από την Επιτροπή τελικές αποφάσεις, το άρθρο 8 του κανονισμού (ΕΚ) 1663/95 της Επιτροπής, της 7ης Ιουλίου 1995, για τη θέσπιση λεπτομερειών εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 729/70 του Συμβουλίου, όσον αφορά τη διαδικασία για την εκκαθάριση των λογαριασμών του ΕΓΤΠΕ, τμήμα Εγγυήσεων (ΕΕ L 158, σ. 6), προβλέπει:

«1. Σε περίπτωση που, ως συνέπεια οιασδήποτε έρευνας, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι δαπάνες δεν πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες, ανακοινώνει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος τις διαπιστώσεις της και καθορίζει τα διορθωτικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν ώστε να διασφαλιστεί η μελλοντική τήρηση των προαναφερθέντων κανόνων, καθώς και η εκτίμηση των δαπανών που μπορεί να εξαιρεθούν με βάση το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 729/70. Η ανακοίνωση περιέχει παραπομπή στον παρόντα κανονισμό. Το κράτος μέλος απαντά εντός δύο μηνών και η Επιτροπή μπορεί να τροποποιήσει αναλόγως τη θέση της. Σε δικαιολογημένες περιπτώσεις, η Επιτροπή μπορεί να χορηγήσει παράταση της περιόδου για απάντηση.

Μετά το πέρας της προθεσμίας για απάντηση, η Επιτροπή οργανώνει διμερή διάλογο και τα δύο μέρη προσπαθούν να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν. Στη συνέχεια, η Επιτροπή ανακοινώνει τα συμπεράσματά της στο κράτος μέλος [...].

2. Οι αποφάσεις που προβλέπονται στο άρθρο 5 παράγραφος 2 στοιχείο γ' του κανονισμού (ΕΟΚ) 729/70 λαμβάνονται μετά την εξέταση οποιασδήποτε έκθεσης του οργάνου συμβιβασμού [...].»

Το νομικό πλαίσιο όσον αφορά την επίδικη διόρθωση

12 Με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 386/90 του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 1990, για τον έλεγχο κατά την εξαγωγή γεωργικών προϊόντων που τυγχάνουν επιστροφών ή άλλων ποσών (ΕΕ L 42, σ. 6), τέθηκε σε εφαρμογή ένα σύστημα κοινοτικού ελέγχου των κοινοτικών προϊόντων για τα οποία χορηγούνται επιστροφές ή άλλα ποσά κατά την εξαγωγή. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού προβλέπει:

«Με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων που απαιτούν διεξοδικότερο έλεγχο, ο υλικός έλεγχος που αναφέρεται στο άρθρο 2, στοιχείο α', πρέπει:

α) να πραγματοποιείται δειγματοληπτικά και με συχνό και αιφνίδιο τρόπο·

β) σε κάθε περίπτωση, πρέπει να καλύπτει αντιπροσωπευτική επιλογή της τάξεως του 5 % τουλάχιστον των διασαφήσεων εξαγωγής που αποτελούν το αντικείμενο αίτησης χορήγησης των ποσών που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 1».

13 Οι εκτελεστικές διατάξεις του κανονισμού 386/90 θεσπίστηκαν με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2030/90 της Επιτροπής, της 17ης Ιουλίου 1990, για τις λεπτομέρειες εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 386/90 όσον αφορά τον φυσικό έλεγχο κατά την εξαγωγή γεωργικών προϊόντων που τυγχάνουν επιστροφών ή άλλων ποσών (ΕΕ L 186, σ. 6), κανονισμό ο οποίος αντικαταστάθηκε, από την 1η Ιανουαρίου 1996, με τον κανονισμό (ΕΚ) 2221/95 της Επιτροπής, της 20ής Σεπτεμβρίου 1995, για τις λεπτομέρειες της εφαρμογής του κανονισμού 386/90 όσον αφορά τον φυσικό έλεγχο κατά την εξαγωγή γεωργικών προϊόντων που τυγχάνουν επιστροφής (ΕΕ L 224, σ. 13). Στο παράρτημα του τελευταίου αυτού κανονισμού περιγράφονται οι συγκεκριμένες μέθοδοι και οι πρακτικές λεπτομέρειες σχετικά με τη διενέργεια των ελέγχων.

Όσον αφορά την επίδικη διόρθωση

14 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία η Επιτροπή, προκειμένου να αντιμετωπίσει τον αυξανόμενο κίνδυνο απατών και παρατυπιών σε βάρος του προϋπολογισμού του ΕΓΤΠΕ, στο πλαίσιο των επιστροφών κατά την εξαγωγή, ενέτεινε, ύστερα από το 1996, τις επιθεωρήσεις της στα κράτη μέλη όσον αφορά τους διενεργούμενους από τις τελωνειακές αρχές ελέγχους. Οι διενεργηθείσες για τον σκοπό αυτό στην Ιταλία επιθεωρήσεις επέτρεψαν στην Επιτροπή να επισημάνει την ύπαρξη συστηματικών λαθών στις ακολουθούμενες από τις ιταλικές τελωνειακές αρχές διαδικασίες.

15 Η Επιτροπή, στηριζόμενη στα αποτελέσματα ελέγχων επί εγγράφων οι οποίοι είχαν διενεργηθεί από το 1996 έως το 1998 καθώς και στα αποτελέσματα επιτοπίων ελέγχων, ειδικότερα κατά τη διάρκεια επιθεωρήσεων που έγιναν, η μία, από τις 15 έως τις 19 Απριλίου 1996, στα τελωνεία του Τρεβίζο, της Τεργέστης, του Fernetti και του Κόμο, και η άλλη, από τις 2 έως τις 6 Δεκεμβρίου 1996, στα τελωνεία του Terni, της Πίζας, του Λιβόρνο και του Viareggio, έκρινε ότι οι ιταλικές αρχές δεν είχαν πλήρως τηρήσει τις διατάξεις τις σχετικές με τον υλικό έλεγχο κατά την εξαγωγή γεωργικών προϊόντων που προβλέπεται στους κανονισμούς 386/90 και 2221/95. Οι σχετικές με τα αποτελέσματα των ελέγχων λεπτομέρειες διασαφηνίζονται στο σημείο 2.8.1 της συνοπτικής εκθέσεως.

16 Πρώτον, η Επιτροπή επέκρινε την περιορισμένη έκταση των υλικών ελέγχων στις διαδικασίες άμεσης εξαγωγής, δηλαδή τις διαδικασίες κατά τις οποίες τα προϊόντα ελέγχονται κατά τρόπο άμεσο επί των μεταφορικών μέσων στα τελωνεία. Οι έλεγχοι υπήρξαν, κατ' αυτήν, ανεπαρκείς λόγω του ότι διενεργήθηκαν μόνον αφού το εμπόρευμα είχε φορτωθεί στα φορτηγά αυτοκίνητα. Σε δύο περιπτώσεις, των οποίων υπήρξαν αυτόπτες μάρτυρες, στο Τρεβίζο και στην Πίζα, οι ελεγκτές της Επιτροπής επισήμαναν ότι οι έλεγχοι διενεργούνταν χωρίς σοβαρή προσπάθεια εξετάσεως ολόκληρου του φορτίου, είτε κατά την εκφόρτωσή του είτε διά της δημιουργίας ενός διαδρόμου στο εσωτερικό των εξεταζομένων εμπορευματοκιβωτίων. Επιπλέον, σε περισσότερα του ενός τελωνεία δεν επιτεύχθηκε το αντιπροσωπευτικό ποσοστό της επιλογής του 5 % των διασαφήσεων εξαγωγής, όπως επιβάλλει το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 386/90. Τέλος, τα σχετικά με τους υλικούς ελέγχους πρακτικά υπήρξαν γενικού χαρακτήρα και ασαφή.

17 Δεύτερον, οι υπηρεσίες της Επιτροπής διαπίστωσαν την ανυπαρξία εκτάκτων ελέγχων στις εκτός κυκλώματος διαδικασίες, δηλαδή αυτές μέσω των οποίων ο επιχειρηματίας προσκομίζει τη διασάφηση εξαγωγής στο τελωνείο ενώ τα εμπορεύματα εξακολουθούν να ευρίσκονται στους χώρους της επιχειρήσεως. Στις περιπτώσεις αυτές, η Επιτροπή αντελήφθη ότι οι διαδικασίες των υλικών ελέγχων δεν επέτραπαν την επίτευξη του αποτελέσματος του αιφνιδιασμού. Όντως, σε μερικές περιπτώσεις, εκλήθησαν επιχειρηματίες, όταν η τελωνειακή υπηρεσία δεν διέθετε αυτοκίνητο, να μεταφέρουν οι ίδιοι τους τελωνειακούς υπαλλήλους στον τόπο του ελέγχου. Ο δυνάμενος να προκύψει προφανής κίνδυνος χειραγωγήσεως και αντικαταστάσεως υπήρξε ακόμα σοβαρότερος λόγω του γεγονότος ότι, αφ' ης στιγμής γίνονταν δεκτές οι διασαφήσεις εξαγωγής, οι επιχειρηματίες έπρεπε να τις αποστείλουν οι ίδιοι στον πληρωτή οργανισμό.

18 Η Επιτροπή ενημέρωσε τις ιταλικές αρχές σχετικά με τις διαπιστώσεις της με έγγραφα της 23ης Ιανουαρίου 1997 και της 18ης Σεπτεμβρίου 1997, στα οποία οι τελευταίες απάντησαν με έγγραφα της 13ης Μαρτίου 1997 και της 10ης Νοεμβρίου 1997. Με έγγραφο της 23ης Νοεμβρίου 1998, η Επιτροπή κάλεσε τις ιταλικές αρχές σε διμερή συνάντηση. Καθώς η συνάντηση αυτή δεν τελεσφόρησε, η Επιτροπή γνωστοποίησε επισήμως τα συμπεράσματά της στις ιταλικές αρχές με έγγραφο της 9ης Ιουλίου 1999. Με το έγγραφο εκείνο, προέτεινε διόρθωση ύψους 5 % των πραγματοποιηθεισών δαπανών όσον αφορά όλα τα προϊόντα για τα οποία είχαν χορηγηθεί επιστροφές κατά την εξαγωγή μεταξύ της 1ης Οκτωβρίου 1995 και της 31ης Δεκεμβρίου 1998, και τούτο κατ' εφαρμογήν της εκθέσεως Belle, η οποία

προβλέπει κατ' αποκοπήν διορθωτικό συντελεστή 5 % όταν οι παραλείψεις αφορούν σημαντικά στοιχεία του συστήματος ελέγχου ή τη διενέργεια ελέγχων που παίζουν σημαντικό ρόλο για τη διαπίστωση της κανονικότητας των δαπανών, οπότε μπορεί λογικώς να συναχθεί ότι ο κίνδυνος απωλειών για το ΕΓΤΠΕ είναι σημαντικός.

19 Το όργανο συμβιβασμού επί θεμάτων του ΕΓΤΠΕ, ενώπιον του οποίου προσέφυγαν, στις 6 Αυγούστου 1999, οι ιταλικές αρχές, διαπίστωσε, στην τελική έκθεσή του της 11ης Ιανουαρίου 2000, ότι, παρά τις μερικές ασάφειές της, η επιχειρηματολογία της Επιτροπής φαινόταν δικαιολογημένη.

20 Κατόπιν των ανωτέρω, η Επιτροπή προέβη, με την προσβαλλομένη απόφαση, στην προταθείσα διόρθωση των 61 665 065 968 ITL.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της δυνατότητας αναπτύξεως των εκατέρωθεν θέσεων και της αρχής του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

21 Με τον πρώτο λόγο της ακυρώσεως, η Ιταλική Κυβέρνηση αμφισβητεί τη νομιμότητα της επίδικης διορθώσεως και τούτο για τον λόγο ότι οι διενεργηθέντες από τους υπαλλήλους της Επιτροπής έλεγχοι συνιστούν παραβίαση της αρχής της δυνατότητας αναπτύξεως των εκατέρωθεν θέσεων καθώς και της αρχής του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας. Έτσι, η Επιτροπή δεν ενημέρωσε την Ιταλική Κυβέρνηση, όπως η εν λόγω κυβέρνηση ισχυρίζεται, για τα αποτελέσματα των ελέγχων παρά πολύ καιρό ύστερα από τη διενέργειά τους, χωρίς να διατυπωθούν συγκεκριμένες επικρίσεις κατά των υπαλλήλων των ιταλικών τελωνείων και χωρίς να δοθεί στους τελευταίους η δυνατότητα να εκφράσουν την άποψή τους. Ομοίως, η Επιτροπή δεν προέβη στη σύνταξη πρακτικού από κοινού με τους υπαλλήλους των τελωνείων.

22 Η Επιτροπή απορρίπτει τις αιτιάσεις αυτές. Παρατηρεί ότι οι επίμαχοι έλεγχοι διενεργήθηκαν παρουσία και Ιταλών και δικών της υπαλλήλων και ότι οι ιταλικές αρχές είχαν πάντοτε ενημερωθεί, εκ των προτέρων και λεπτομερώς, σχετικά με τις επιθεωρήσεις. Ομοίως, κατά πάγια πρακτική, οι κοινοτικοί υπάλληλοι οργανώνουν μια τελική συνάντηση με τους εθνικούς υπαλλήλους προκειμένου να συζητήσουν επί των επικρίσεων, τέτοιες δε συναντήσεις έλαβαν, επίσης, χώρα κατά τους εν λόγω ελέγχους, πράγμα που διαπιστώνεται από έκθεση του ιταλικού Υπουργείο Οικονομικών, την οποία η Επιτροπή καταθέτει στο Δικαστήριο. Κατ' αυτήν, σε παρόμοιες περιπτώσεις γίνονται πάντα συζητήσεις, οι δε εθνικοί υπάλληλοι μπορούν να εκφράσουν τη γνώμη τους. Εξάλλου, κάθε φορά συντάσσονται, από δύο τουλάχιστον υπαλλήλους των αρμοδίων υπηρεσιών της Επιτροπής, πρακτικά τα οποία αποτελούν, στη συνέχεια, τη βάση των εγγράφων με τις παρατηρήσεις που αποστέλλονται στις εθνικές αρχές. Εν προκειμένω, έχουν ακολουθηθεί όλες αυτές οι φάσεις.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

23 Επιβάλλεται να γίνει αναφορά στο άρθρο 8 του κανονισμού 1663/95, το οποίο καθορίζει τις διάφορες φάσεις που πρέπει να ακολουθούνται κατά τη διαδικασία εκκαθαρίσεως των λογαριασμών του ΕΓΤΠΕ. Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 1998, C-61/95, Ελλάς κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-207, σκέψη 39), η καθιερωθείσα με τον κανονισμό αυτόν διαδικασία αποτελεί ειδική κατ' αντιμωλίαν, διαδικασία κατά τη διάρκεια της οποίας τα οικεία κράτη μέλη διαθέτουν όλες τις εγγυήσεις που απαιτούνται για τη διατύπωση των απόψεών τους.

24 Εν προκειμένω, από το ιστορικό της σχετικής αλληλογραφίας (βλ. σκέψεις 15 έως 19 της παρούσας αποφάσεως) προκύπτει ότι η Επιτροπή τήρησε με σχολαστικότητα τις διάφορες φάσεις της προβλεπομένης από τον κανονισμό 1663/95 διαδικασίας και ότι, σε κάθε μία από τις φάσεις αυτές, οι ιταλικές αρχές είχαν τη δυνατότητα να προβάλουν την άποψή τους. Όπως ο γενικός εισαγγελέας υπογράμμισε στα σημεία 44 έως 49 των προτάσεών του, αφενός, το διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ των ελέγχων και της ανακοινώσεως των αποτελεσμάτων, δηλαδή επτά μήνες, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως υπερβολικό, και αφετέρου, η Επιτροπή διατύπωσε συγκεκριμένες επικρίσεις. Καθόσον αφορά την κατάρτιση, παρισταμένων όλων των ενδιαφερομένων, πρακτικού, τούτο δεν προβλέπεται από τη σχετική ρύθμιση.

25 Εκ των ανωτέρω έπεται ότι η αιτίαση που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της δυνατότητας αναπτύξεως των εκατέρωθεν θέσεων και της αρχής του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας δεν μπορεί να γίνει δεκτή, οπότε ο πρώτος λόγος της Ιταλικής Κυβερνήσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από τη μη αντιπροσωπευτικότητα των ελεγχθέντων τελωνείων

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

26 Με τον δεύτερο λόγο της, η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται, χωρίς να αναπτύσσει διεξοδικώς την αιτίαση αυτή, ότι τα τελωνεία και οι πράξεις που απετέλεσαν το αντικείμενο των εκ μέρους της Επιτροπής, το 1996, επιθεωρήσεων δεν ήσαν αρκούντως αντιπροσωπευτικά, ούτε από ποσοτική ούτε από ποιοτική άποψη. Πράγματι, κατ' αυτήν, από τις διαπιστώσεις που έγιναν σε ορισμένα τελωνεία δεν μπορεί να συναχθεί ότι, κατά τη διάρκεια των περίπου 80 000 πράξεων εξαγωγής για τις οποίες ζητείται επιστροφή, ακολουθήθηκαν, γενικώς, οι ίδιες μέθοδοι ελέγχου με αυτές που προβάλλει η Επιτροπή.

27 Η Επιτροπή απορρίπτει τους ισχυρισμούς αυτούς, διατεινόμενη, χωρίς να διαψεύδεται επί του σημείου αυτού από την Ιταλική Κυβέρνηση, ότι τα επιλεγέντα για επιτόπιες επιθεωρήσεις τελωνεία, συγκεκριμένα του Terni, της Πίζας, του Λιβόρνο, του Viareggio, του Τρεβίζο, της Τεργέστης, του Fernetti, και του Κόμο, αποτελούν κύρια τελωνεία σχετικά με τις καταβολές επιστροφών κατά την εξαγωγή και ότι σ' αυτά πραγματοποιήθηκε το 27 % του συνόλου των καταχωρισθεισών στην Ιταλία, το 1995, διασαφήσεων εξαγωγής. Ειδικότερα, οι ελέγκτές της Επιτροπής μερίμνησαν να κατανείμουν τους ελέγχους μεταξύ των διαφόρων διαδικασιών εκτελωνισμού που εφαρμόζονται από τους Ιταλούς τελωνειακούς υπαλλήλους. Έλεγχοι επίσης πραγματοποιήθηκαν στους χώρους των οικείων επιχειρήσεων μέσω απλουστευμένης διαδικασίας εκτελωνισμού, ενώ επισημάνθηκαν επίσης παραλείψεις κατά τη διάρκεια αυτών των ελέγχων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

28 Από τα στοιχεία που παραθέτει η Επιτροπή προκύπτει ότι τα επιλεγέντα από τους ελεγκτές της για τις επιθεωρήσεις τους τελωνεία ήσαν, όντως, αντιπροσωπευτικά της γενικής καταστάσεως. Στο μέτρο που η Ιταλική Κυβέρνηση δεν έχει αμφισβητήσει κατά τρόπο εμπεριστατωμένο αυτούς τους ισχυρισμούς, ο λόγος που αντλείται από τη μη αντιπροσωπευτικότητα των ελεγχθέντων τελωνείων πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από τον αμφισβητήσιμο χαρακτήρα των αποτελεσμάτων ορισμένων ελέγχων

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

29 Με τον τρίτο της λόγο, η Ιταλική Κυβέρνηση επικρίνει τις διαπιστώσεις της Επιτροπής σχετικά με την προβαλλόμενη ανυπαρξία «πλήρους» ή «αιφνιδιαστικού» χαρακτήρα των διενεργηθέντων στα τελωνεία του Terni, της Πίζας, του Viareggio και του Λιβόρνο ελέγχων.

30 Προκειμένου περί του μερικού χαρακτήρα των προσαπτομένων από την Επιτροπή στις ιταλικές τελωνειακές αρχές ελέγχων, η τελική κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, κατόπιν των επιθεωρήσεων της Επιτροπής, ζήτησε από τις δικές της υπηρεσίες να ελέγξουν τα επίμαχα περιστατικά. Κατά τη διάρκεια συναντήσεως, τον Μάρτιο του 1999, με τους οικείους τελωνειακούς υπαλλήλους, οι τελευταίοι αρνήθηκαν ότι οι εν λόγω έλεγχοι διενεργήθησαν κατά τον τρόπο που τους εμφανίζουν οι υπηρεσίες της Επιτροπής. Στο μέτρο που δεν υφίσταται πρακτικό, οι ισχυρισμοί των υπαλλήλων της Επιτροπής δεν είναι δυνατόν παρά να θεωρηθούν ως λαθεμένοι ή, τουλάχιστον, ως μη αξιόπιστοι.

31 Προκειμένου περί της ανυπαρξίας αιφνιδιαστικών ελέγχων, η Επιτροπή ερμήνευσε ανακριβώς, κατά την Ιταλική Κυβέρνηση, την έννοια αυτή. Μολονότι οι έλεγχοι συνδέονται με το γεγονός ότι ο εξαγωγέας μεταβαίνει στο τελωνείο, τούτο δεν σημαίνει, παρ' όλ' αυτά, ότι οι έλεγχοι γίνοντια κατόπιν προειδοποιήσεως. Στην πραγματικότητα, η διενέργεια των ελέγχων και οι διάφορες μεθόδοι που εφάρμοσαν οι εθνικές αρχές υπήρξαν άψογοι.

32 Εξάλλου, οι διαπιστωθείσες από την Επιτροπή παραλείψεις τερματίστηκαν ύστερα από το έγγραφο του ιταλικού Υπουργείου Οικονομικών της 13ης Μαρτίου 1997 με το οποίο εδόθησαν στα ιταλικά τελωνεία οι κατάλληλες οδηγίες προς αποφυγή επαναλείψεως τέτοιων παραλείψεων.

33 Η Επιτροπή απορρίπτει αυτούς τους ισχυρισμούς. Κατ' αυτήν, η δοθείσα από τους οικείους εν προκειμένω Ιταλούς τελωνειακούς εκδοχή των γεγονότων είναι, καθόσον αφορά τον πλήρη χαρακτήρα των ελέγχων, εσφαλμένη. Οι συνομιλίες που η Ιταλική Κυβέρνηση δηλώνει ότι είχε με τους τελωνειακούς υπαλλήλους της δεν έγιναν, προφανώς, παρά μόλις το 1999, δηλαδή τρία έτη ύστερα από τις διενεργηθείσες το 1996 επιθεωρήσεις. Εξάλλου, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι οι εν λόγω τελωνειακοί ήσαν εν γνώσει του αντικειμένου των συζητήσεων, δηλαδή της έρευνας επί της μομφής που τους είχε προσαφθεί ότι είχαν προβεί σε ελέγχους μετριοτάτης ποιότητας. Επομένως, η μαρτυρία τους είναι λίαν αμφιβόλου αξιοπιστίας.

34 Όσον αφορά τον αιφνιδιαστικό χαρακτήρα των ελέγχων, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η Ιταλική Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί την προσαφθείσα στους Ιταλούς τελωνειακούς μομφή σχετικά με το ότι πάντοτε ζητούσαν, εκ των προτέρων, από τους οικείους επιχειρηματίες να μεταβούν στα τελωνεία, με δικά τους οχήματα, προκειμένου να παραλάβουν τους τελωνειακούς υπαλλήλους που επρόκειτο να διενεργήσουν τον υλικό έλεγχο. Με μια τέτοια μέθοδο, οι επιχειρηματίες σαφώς ειδοποιούνταν εκ των προτέρων ότι θα υπόκεινταν σε ελέγχους, οπότε δεν ετίθετο ζήτημα αιφνιδιαστικών ελέγχων. Το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί, με την απόφασή του της 18ης Μαΐου 2000, C-242/97, Βέλγιο κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-3421, σκέψη 41), ότι, σε περίπτωση που δεν υπάρχει υπηρεσιακό όχημα, είναι λίαν δυσχερές να αποδειχθεί ότι οι υλικοί έλεγχοι έχουν διενεργηθεί με τον αιφνιδιαστικό τρόπο που απαιτεί το άρθρο 3 του κανονισμού 386/90.

35 Εξάλλου, όπως έχει λεπτομερώς εκτεθεί στο σημείο 2.8.1 της συνοπτικής εκθέσεως, από την εξέταση των εκθέσεων ελέγχου που υποβλήθηκαν από την Ιταλική Δημοκρατία για τα έτη 1997 και 1998 καταφαίνονται οι ίδιες παρατυπίες και αμέλειες με αυτές που διαπιστώθηκαν το 1996.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

36 Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, ιδίως από την προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής (σκέψεις 33 και 34) καθώς και την απόφαση της 13ης Ιουλίου 2000, C-243/97, Ελλάς κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-5813, σκέψη 53), προκειμένου περί διενεργηθέντων από τις υπηρεσίες της Επιτροπής ελέγχων όσον αφορά την εκκαθάριση των λογαριασμών του ΕΓΤΠΕ, το οικείο κράτος μέλος δεν μπορεί να ανατρέψει τις διαπιστώσεις της Επιτροπής χωρίς να στηρίξει τους δικούς του ισχυρισμούς με στοιχεία που να αποδεικνύουν την ύπαρξη ενός αξιόπιστου και λειτουργικού συστήματος ελέγχων. Εφόσον το οικείο κράτος μέλος δεν επιτυγχάνει να αποδείξει ότι οι διαπιστώσεις της Επιτροπής είναι ανακριβείς, οι διαπιστώσεις αυτές αποτελούν στοιχεία δυνάμενα να δημιουργήσουν σοβαρές αμφιβολίες ως προς την ύπαρξη ενός κατάλληλου και αποτελεσματικού συστήματος μέτρων επιβλέψεως και ελέγχου.

37 Εν προκειμένω, η Ιταλική Κυβέρνηση δεν μπόρεσε να κλονίσει τις διαπιστώσεις της Επιτροπής σχετικά με την ανεπάρκεια των ελέγχων, οι οποίοι έχουν λεπτομερώς εκτεθεί στο σημείο 66 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα, βάσει στοιχείων που να αποδεικνύουν την ύπαρξη αξιόπιστου και αποτελεσματικού ελέγχου που να επιτρέπει να συναχθεί η ανυπαρξία των προσαπτομένων παρατυπιών. Εξάλλου, η Ιταλική Κυβέρνηση δεν αμφισβήτησε κατά τρόπο λεπτομερή τις διαπιστώσεις της Επιτροπής, όπως αυτές επαναλαμβάνονται στη συνοπτική έκθεση, αλλά αρκέστηκε να ισχυριστεί ότι από τις αμφιλεγόμενες μαρτυρίες των Ιταλών τελωνειακών προέκυπτε ότι ο τρόπος διενεργείας των ελέγχων τους ήταν, γενικώς, άψογος.

38 Όμως αυτές οι αμφισβητούμενες μαρτυρίες των τελωνειακών, οι οποίες, επιπλέον, ελήφθησαν τρία έτη ύστερα από τις διενεργηθείσες από τις υπηρεσίες της Επιτροπής

επιθεωρήσεις, δεν μπορούν να κλονήσουν την αξιοπιστία των διαπιστώσεων οι οποίες έγιναν επί τόπου από τους υπαλλήλους της Επιτροπής και περιελήφθησαν, στη συνέχεια, στη συνοπτική έκθεση.

39 Καθόσον αφορά τις παρατυπίες που διαπιστώθηκαν στο πλαίσιο της εξετάσεως των εκθέσεων ελέγχου που υποβλήθηκαν από την Ιταλική Δημοκρατία αναφορικά με τα έτη 1997 και 1998, η Ιταλική Κυβέρνηση δεν προέβαλε κανένα συγκεκριμένο επιχείρημα που να αποδεικνύει την ύπαρξη αξιόπιστων και αποτελεσματικών ελέγχων, ανατρέποντας έτσι τις διαπιστώσεις της Επιτροπής.

40 Εκ των ανωτέρω έπεται ότι ο τρίτος λόγος της Ιταλικής Κυβερνήσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από το υπερβολικό ύψος του ποσού της διορθώσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

41 Με τον τελευταίο της λόγο, τον οποίο προβάλλει επικουρικώς, η Ιταλική Κυβέρνηση διατείνεται ότι το ποσό της αποφασισθείσας από την Επιτροπή διορθώσεως είναι υπερβολικό.

42 Αφενός, οι έλεγχοι στα τελωνεία αφορούσαν ενέργειες πραγματοποιηθείσες εντός διαστήματος ενός μόλις έτους, ενώ η διόρθωση αφορά τέσσερα κατά σειράν έτη, συγκεκριμένα τα οικονομικά έτη 1995 έως 1998.

43 Αφετέρου, η Επιτροπή εφάρμοσε τη διόρθωση επί όλων των επιστροφών κατά την εξαγωγή που είχαν χορηγηθεί κατά τη διάρκεια αυτών των τεσσάρων οικονομικών ετών, ενώ οι υλικοί έλεγχοι δεν αφορούσαν παρά ένα δείγμα 5 % των σχετικών συναλλαγών. Σύμφωνα με την Ιταλική Κυβέρνηση, η διόρθωση έπρεπε να εφαρμοστεί μόνον στο 5 %, κατά μέγιστο όριο, των χορηγηθεισών κατά τη διάρκεια των εν λόγω οικονομικών ετών επιστροφών.

44 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η επίμαχη διόρθωση πραγματοποιήθηκε σύμφωνα ακριβώς με την έκθεση Belle. Καθόσον αφορά τα οικονομικά έτη για τα οποία αυτή εφαρμόστηκε, από τον σχετικό φάκελλο προκύπτει, όπως το εν λόγω κοινοτικό όργανο έχει ήδη εκθέσει στο πλαίσιο του τρίτου λόγου ακυρώσεως, ότι οι σχετικές με τους ελέγχους παρατυπίες συνεχίστηκαν καθ' όλη τη διάρκεια των ετών 1997 και 1998.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

45 Καθόσον αφορά το πρώτο σκέλος του τετάρτου λόγου δεν αμφισβητείται ότι οι καταγγελθείσες από την Επιτροπή παραλείψεις διαπιστώθηκαν, όσον αφορά τα οικονομικά έτη 1995 και 1996, από τους μνημονευομένους στη σκέψη 15 της παρούσας αποφάσεως επιτόπιους ελέγχους. Όσον αφορά τα οικονομικά έτη 1997 και 1998, η Επιτροπή κατέληξε στο ίδιο αποτέλεσμα εξετάζοντας τις εκθέσεις ελέγχου που είχαν υποβληθεί από την Ιταλική Δημοκρατία αναφορικά με τα έτη 1997 και 1998. Καθώς η Ιταλική Κυβέρνηση δεν προέβαλε επιχειρήματα ικανά να κλονίσουν τις διαπιστώσεις αυτές, όπως έχει ήδη επισημανθεί στη σκέψη 39 της παρούσας αποφάσεως, προκύπτει ότι το γεγονός ότι η διόρθωση επεκτάθηκε επί τεσσάρων κατά σειράν ετών δεν είναι δυνατό να συνιστά νομική πλάνη της Επιτροπής.

46 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του ίδιου λόγου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, μολονότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 386/90, να διενεργούν ελέγχους επί εμπορευμάτων αντιπροσωπευόντων τουλάχιστον το 5 % των διασαφήσεων εξαγωγής, τούτο βεβαίως δεν σημαίνει ότι μόνο το 5 % των διασαφήσεων που ελέγχθησαν πρέπει να

πληρούν τις απαιτούμενες προδιαγραφές. Πράγματι, είναι αυτονόητο ότι οι δειγματοληπτικοί έλεγχοι σκοπούν στο να διασφαλίζεται ότι έχει γίνει ορθώς το σύνολο των διασαφήσεων και όχι μόνον οι διασαφήσεις που έχουν, πράγματι, ελεγχθεί.

47 Εξ αυτού έπεται ότι η Επιτροπή, αφού διαπίστωσε παραλείψεις στους διενεργηθέντες από τις ιταλικές αρχές ελέγχους, δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη εφαρμόζοντας, δυνάμει της εκθέσεως Belle, την επίμαχη διόρθωση επί του συνόλου των επιστροφών κατά την εξαγωγή των γεωργικών προϊόντων που αφορούσαν οι διασαφήσεις εξαγωγής και όχι μόνον επί των επιστροφών που αντιστοιχούσαν στα προϊόντα που αντιπροσώπευαν το 5 % των διασαφήσεων και τα οποία πράγματι ελέγχθηκαν από τις εν λόγω αρχές.

48 Επομένως, δεδομένου ότι είναι αβάσιμοι όλοι οι προβληθέντες από την Ιταλική Κυβέρνηση κατά της διορθώσεως των 61 665 065 968 ITL λόγοι, πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή της Ιταλικής Δημοκρατίας, στο μέτρο που αφορά τη διόρθωση αυτή.

Η αρνητική διόρθωση των 2 957 721 060 ITL σχετικά με τις επιστροφές κατά την εξαγωγή ελαιολάδου

49 Δεύτερον, η Ιταλική Δημοκρατία αμφισβητεί τη διόρθωση των 2 957 721 060 ITL που αφορά τις επιστροφές κατά την εξαγωγή ελαιολάδου που καταβλήθηκαν από τις ιταλικές αρχές το 1995. Σύμφωνα με την Επιτροπή, για το επίμαχο εμπόρευμα, δηλαδή ελαιόλαδο κοινοτικής καταγωγής ενσωματωμένο σε ελαιόλαδο προερχόμενο από τρίτη χώρα, ειδικότερα από την Τυνησία, το οποίο είχε τεθεί υπό το καθεστώς της ενεργητικής τελειοποιήσεως, δεν μπορούσαν να γίνουν επιστροφές κατά την εξαγωγή, οπότε οι εκ μέρους των εθνικών αρχών καταβολές στερούνταν νομικής βάσεως (σημείο 2.8.2 της συνοπτικής εκθέσεως).

Νομικό πλαίσιο

50 Οι επιστροφές κατά την εξαγωγή ελαιολάδου κοινοτικής παραγωγής έχουν θεσπιστεί με τον κανονισμό 136/66/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 1966, περί δημιουργίας κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα των λιπαρών ουσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/002, σ. 33). Οι εκτελεστικές διατάξεις του κανονισμού αυτού έχουν θεσπιστεί με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1987, για κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ L 351, σ. 1).

51 Το άρθρο 8 του κανονισμού 3665/87 προβλέπει:

«1. Η επιστροφή χορηγείται μόνο για προϊόντα που βρίσκονται σε μία από τις καταστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 9, παράγραφος 2, της Συνθήκης, ακόμη και αν οι συσκευασίες δεν ανταποκρίνονται σ' αυτούς τους όρους.

[...]

2. Κατά την εξαγωγή συνθέτων προϊόντων για τα οποία χορηγείται επιστροφή καθορισμένη βάσει ενός ή περισσότερων συστατικών τους, η αναλογούσα σε αυτό ή αυτά επιστροφή χορηγείται εφόσον το ή τα συστατικά βάσει των οποίων ζητείται αυτή, ανταποκρίνονται στους όρους που αναφέρονται στο άρθρο 9, παράγραφος 2, της Συνθήκης.

Η επιστροφή χορηγείται επίσης στην περίπτωση που το ή τα συστατικά, βάσει των οποίων ζητείται η επιστροφή, βρίσκονται σε μία από τις καταστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 9, παράγραφος 2, της Συνθήκης, αλλά δεν βρίσκονται πλέον σε μία απ' αυτές τις καταστάσεις αποκλειστικά και μόνον εξαιτίας της ενσωμάτωσής τους σε άλλα προϊόντα.

3. Για την εφαρμογή της παραγράφου 2, θεωρούνται ως επιστροφές καθορισμένες βάσει ενός συστατικού, οι επιστροφές που εφαρμόζονται για:

— τα προϊόντα που υπάγονται στον τομέα των σιτηρών, των αυγών, του ρυζιού, της ζάχαρης, του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων,

[...]».

52 Το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 23, παράγραφος 2 ΕΚ), στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 8 του κανονισμού 3665/87 προβλέπει:

«Οι διατάξεις του κεφαλαίου 1, τμήμα 1, και του κεφαλαίου 2 του παρόντος τίτλου [σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων] εφαρμόζονται στα προϊόντα καταγωγής κρατών μελών καθώς και στα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών που ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός των κρατών μελών.»

Η επιχειρηματολογία των διαδίκων

53 Η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται, χωρίς, παρ' όλα αυτά, να αμφισβητεί το ποσό της διορθώσεως, ότι η Επιτροπή κακώς αρνήθηκε τη χρηματοδότηση των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τις ποσότητες ελαιολάδου κοινοτικής καταγωγής που είχαν ενσωματωθεί σε ελαιόλαδο προερχόμενο από τρίτη χώρα, συγκεκριμένα την Τυνησία, το οποίο βρισκόταν υπό καθεστώς ενεργητικής τελειοποιήσεως εντός της Κοινότητας.

54 Η Ιταλική Κυβέρνηση είναι της γνώμης ότι επ' αυτών των ποσοτήτων ελαιολάδου κοινοτικής καταγωγής τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87. Το γεγονός ότι το προϊόν αυτό έχει αναμειχθεί με άλλα έλαια ουδεμία έχει σημασία. Ειδικότερα, το άρθρο 8, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 3665/87, το οποίο αφορά ορισμένες περιπτώσεις συνθέτων προϊόντων, δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής για τον λόγο ότι το επίμαχο εμπόρευμα δεν είναι σύνθετο αλλά τελικό προϊόν. Όντως, το ελαιόλαδο αποτελεί βασικό προϊόν που μπορεί να εμφανίζεται είτε ως συνθετικό είτε ως τελικό προϊόν, εφόσον η σύμμιξη δεν αλλοιώνει τη χημική σύνθεση ή τα θεωρητικά χαρακτηριστικά του τελευταίου. Εν προκειμένω, οι επίμαχες ποσότητες ελαιολάδου κοινοτικής καταγωγής έπρεπε να τύχουν επιστροφών κατά την εξαγωγή ως τελικά προϊόντα, και τούτο παρά το γεγονός ότι είχαν αναμειχθεί με έλαια προελεύσεως τρίτης χώρας.

55 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87, νοούμενο σε συνδυσμό με το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Συνθήκης, αποκλείει οποιαδήποτε επιστροφή κατά την εξαγωγή σχετικά με προϊόντα προελεύσεως τρίτης χώρας τα οποία δεν ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Κοινότητας αλλά υπόκεινται σε άλλο καθεστώς, όπως, εν προκειμένω, αυτό της ενεργητικής τελειοποιήσεως. Το επίμαχο εν προκειμένω προϊόν αποτελεί σύνθετο προϊόν, μη επιλέξιμο για επιστροφές παρά μόνο για την περίπτωση κατά την οποία συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 8, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 3665/87. Η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού περιλαμβάνει εξαντλητικό κατάλογο των συνθέτων προϊόντων που μπορούν να τυγχάνουν επιστροφών κατά την εξαγωγή, κατάλογο στον οποίο δεν περιλαμβάνεται το ελαιόλαδο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

56 Πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 8 του κανονισμού 3665/87 προβλέπει τη χορήγηση επιστροφών κατά την εξαγωγή είτε, σύμφωνα με την παράγραφό του 1, για τα τελικά προϊόντα είτε, σύμφωνα με τις παραγράφους του 2 και 3, κατ' εξαίρεση, για ορισμένα σύνθετα προϊόντα. Δεν αμφισβητείται ότι μεταξύ των προϊόντων που τυγχάνουν των προβλεπομένων από τις εν λόγω παραγράφους 2 και 3 επιστροφών δεν περιλαμβάνεται το ελαιόλαδο. Εξάλλου, η Ιταλική Δημοκρατία δεν επικαλείται τις διατάξεις αυτές αλλά την παράγραφο 1, ισχυριζόμενη ότι το επίμαχο προϊόν αποτελεί τελικό προϊόν το οποίο έχει ως τέτοιο εξαχθεί.

57 Συμπερασματικώς, από το γράμμα του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87 καθώς και από αυτό του άρθρου 9, παράγραφος 2, της Συνθήκης, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 8 του κανονισμού, προκύπτει ότι προκειμένου ορισμένα προϊόντα να μπορούν να τυγχάνουν επιστροφών κατά την εξαγωγή πρέπει αυτά είτε να είναι καταγωγής κρατών μελών είτε, όταν προέρχονται από τρίτες χώρες, να βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός των κρατών μελών.

58 Δεν αμφισβητείται ότι τα έλαια προελεύσεως τρίτης χώρας, με τα οποία είχαν αναμειχθεί οι επίμαχες ποσότητες ελαιολάδου κοινοτικής καταγωγής, ευρίσκονταν υπό το καθεστώς της ενεργητικής τελειοποιήσεως, όπως προβλέπεται στα άρθρα 114 επ. του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ L 302, σ. 1). Όπως προκύπτει από το άρθρο 4, σημείο 16, του κανονισμού αυτού, η ενεργητική τελειοποίηση αποτελεί καθεστώς διαφορετικό αυτού της θέσεως σε ελεύθερη κυκλοφορία. Επομένως, τα προερχόμενα από τρίτη χώρα έλαια, που δεν αποτελούν μέρος του επίμαχου προϊόντος, δεν πληρούν τις επιβαλλόμενες από το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/85 προδιαγραφές.

59 Προκειμένου να μπορεί το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87 να δικαιολογήσει την εκ μέρους των ιταλικών αρχών καταβολή επιστροφών κατά την εξαγωγή, θα έπρεπε, όπως είναι επόμενο, είτε το κοινοτικής καταγωγής ελαιόλαδο να έχει εξαχθεί ως ξεχωριστό προϊόν πριν αναμειχθεί με ελαιόλαδα προελεύσεως τρίτης χώρας, πράγμα που ουδόλως προκύπτει στην υπό κρίση περίπτωση, είτε το προκύψαν από την ανάμειξη προϊόν να μπορεί να θεωρηθεί, αυτό καθεαυτό, ως κοινοτικής καταγωγής προϊόν, και τούτο μολονότι ένα μέρος των ελαίων εκ των οποίων σύγκειται δεν πληροί την προϋπόθεση αυτή.

60 Όμως, μια ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87 υπό την έννοια ότι επιτρέπονται επιστροφές κατά την εξαγωγή και για τα σύνθετα προϊόντα εκ των οποίων μόνον ορισμένες από τις συστατικές τους ουσίες ικανοποιούν τις επιταγές του, αποκλείεται από το γεγονός και μόνο ότι οι παράγραφοι 2 και 3 του ίδιου άρθρου προβλέπουν την κατ' εξαίρεση δυνατότητα χορηγήσεως επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα σύνθετα προϊόντα και ότι, ως εκ τούτου, τα προϊόντα αυτά δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1.

61 Εκ των ανωτέρω έπεται ότι το επίμαχο ελαιόλαδο δεν δικαιούνταν επιστροφών κατά την εξαγωγή δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87, ούτε, εξάλλου, δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφοι 2 και 3, του ίδιου κανονισμού. Επομένως, ορθώς η Επιτροπή προέβη στην επίδικη διόρθωση, οπότε η προσφυγή της Ιταλικής Δημοκρατίας, στο μέτρο που αφορά τη διόρθωση αυτή, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

Η αρνητική διόρθωση των 7 760 156 831 ITL που αντιστοιχεί στο ποσό της εγγυήσεως που έπρεπε να έχει καταπέσει στο πλαίσιο της πωλήσεως αλκοόλης προερχομένης από αποθέματα παρεμβάσεως

62 Τρίτον, η Ιταλική Δημοκρατία αμφισβητεί τη διόρθωση των 7 760 156 831 ITL την οποία εφάρμοσε η Επιτροπή προκειμένου να κολάσει τη μη κατάπτωση, προς όφελος των αρμοδίων εθνικών αρχών, της εγγυήσεως που είχε συσταθεί στο πλαίσιο πωλήσεως αλκοόλης προερχομένης από αποθέματα παρεμβάσεως (σημείο 7.2 της συνοπτικής εκθέσεως).

Το γενικό νομικό πλαίσιο

63 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 822/87 του Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 1987, για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς (ΕΕ L 84, σ. 1), προβλέπει, στο άρθρο του 37, παράγραφος 1:

«Η διάθεση των προϊόντων των αποστάξεων [...] τα οποία κατέχουν οι οργανισμοί παρέμβασης, δεν πρέπει να διαταράσσει τις αγορές της αλκοόλης και των οινοπνευματωδών ποτών που παράγονται στην Κοινότητα.

Προς τον σκοπό αυτό, η διάθεσή τους γίνεται σε άλλους τομείς, ιδίως στον τομέα των καυσίμων, κάθε φορά που είναι δυνατόν να προκαλέσει παρόμοια διαταραχή.»

64 Για τη διάθεση των αλκοολών σε άλλους, εκτός του αμπελοοινικού, τομείς πρέπει, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1780/89 της Επιτροπής, της 21ης Ιουνίου 1989, για τη θέσπιση των λεπτομερειών εφαρμογής σχετικά με τη διάθεση των αλκοολών που λαμβάνονται από τις αποστάξεις που αναφέρονται στα άρθρα 35, 36 και 39 του κανονισμού (ΕΟΚ) 822/87 και ευρίσκονται στην κατοχή των οργανισμών παρέμβασης (ΕΕ L 178, σ. 1), να γίνει παρέμβαση στο πλαίσιο διαδικασιών δημοπρασίας. Σύμφωνα με το άρθρο 24, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού, ο ανάδοχος οφείλει, εντός ορισμένης προθεσμίας, να προσκομίσει την απόδειξη συστάσεως εγγυήσεως ορθής εκτελέσεως προκειμένου να διασφαλιστεί η χρήση της αλκοόλης για τους προβλεπόμενους από την προκήρυξη της δημοπρασίας σκοπούς.

65 Δυνάμει του άρθρου 33, παράγραφος 2, του κανονισμού 1780/89, «η πραγματική χρησιμοποίηση της αλκοόλης για τους σκοπούς που προβλέπονται στην εν λόγω προκήρυξη αποτελεί πρωτογενή απαίτηση κατά την έννοια του άρθρου 20 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2220/85 για την εγγύηση ορθής εκτέλεσης».

66 Καθόσον αφορά τη σύσταση μιας τέτοιας εγγυήσεως, ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2220/85 της Επιτροπής, της 22ας Ιουλίου 1985, για τον καθορισμό των κοινών λεπτομερειών εφαρμογής του καθεστώτος εγγυήσεων για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ L 205, σ. 5), προβλέπει ότι εγγύηση μπορεί να συσταθεί είτε υπό μορφή καταβολής χρηματικού ποσού (άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α'), είτε υπό τη μορφή εγγύησης, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 16 του ίδιου κανονισμού (άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο β').

67 Το άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 2220/85 διευκρινίζει:

«Η γραπτή εγγύηση πρέπει τουλάχιστον:

[...]

γ) να προσδιορίζει ότι ο εγγυητής δεσμεύεται, από κοινού και εξ ολοκλήρου με το μέρος που είναι υπεύθυνο για να τηρήσει την υποχρέωση να καταβάλει σε 30 ημέρες μετά την απαίτηση της αρμόδιας αρχής και μέσα στα όρια της εγγύησης, το ποσό που οφείλεται όταν η εγγύηση καταπίπτει.»

68 Τέλος, το άρθρο 29 του κανονισμού 2220/85 ορίζει:

«Όταν η αρμόδια αρχή είναι σε γνώση των στοιχείων που συνεπάγονται την κατάπτωση της εγγύησης στο σύνολό της ή εν μέρει ζητά, χωρίς καθυστέρηση από τον ενδιαφερόμενο, την πληρωμή του ποσού της εγγύησης που έχει καταπέσει· η δε πληρωμή αυτή πρέπει να πραγματοποιηθεί σε προθεσμία 30 ημερών από την ημέρα υποβολής της αίτησης.

Στην περίπτωση κατά την οποία η πληρωμή δεν έχει πραγματοποιηθεί στην ταχθείσα προθεσμία:

[...]

β) απαιτεί χωρίς καθυστέρηση από τον εγγυητή που αναφέρεται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', να προβεί σε πληρωμή, η δε πληρωμή αυτή πρέπει να πραγματοποιηθεί σε προθεσμία 30 ημερών από την ημέρα υποβολής της αίτησης·

[...]»

Επί της διεξαγωγής της επίδικης δημοπρασίας

69 Με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3390/90, της 26ης Νοεμβρίου 1990, για την έναρξη πωλήσεως με ειδική δημοπρασία για χρησιμοποίηση στον τομέα των καυσίμων στην Κοινότητα αλκοολών οινικής προελεύσεως που βρίσκονται στην κατοχή των οργανισμών παρέμβασης (ΕΕ L 327, σ. 21), η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία δημοπρατήσεως αριθ. 8/90 ΕΚ όσον αφορά την πώληση 1 600 000 εκατολίτρων αλκοολών προερχομένων από τις αποστάξεις που μνημονεύονται στα άρθρα 35, 36 και 39 του κανονισμού 822/87. Η ολική ποσότητα αποτελούνταν από πέντε παρτίδες, εκάστη των οποίων ανερχόταν σε 320 000 εκατόλιτρα.

70 Ανάδοχος αναδείχθηκε η εταιρία Palma SpA, με έδρα τη Νεάπολη (στο εξής: Palma). Οι όροι αναδοχής προέβλεπαν, μεταξύ άλλων, τη σύσταση εγγυήσεως ορθής εκτελέσεως που θα μπορούσε να καταπέσει κατόπιν απλής αιτήσεως, έστω και σε περίπτωση προβολής αντιρρήσεων εκ μέρους του αναδόχου, και να αρθεί κατόπιν γραπτής δηλώσεως του οργανισμού παρεμβάσεως. Η εγγύηση αίρεται όταν ο ανάδοχος προσκομίζει αποδείξεις σχετικά με την πραγματική χρησιμοποίηση της αλκοόλης για τους προβλεπόμενους σκοπούς εντός προθεσμίας ενός έτους από της παραλαβής κάθε παρτίδας. Η εγγύηση συνεστήθη συμφώνως προς τις επιταγές αυτές από την Palma με μια ιταλική τράπεζα ως εγγυητή οργανισμό.

71 Στη συνέχεια, όταν προέκυψαν σοβαρές δυσχέρειες για τη διάθεση μεγάλου μέρους αλκοόλης στην αγορά καυσίμων, η Επιτροπή, με τον κανονισμό της (ΕΟΚ) 2710/93, της 30ής Σεπτεμβρίου 1993, για ορισμένες πωλήσεις με ειδικούς διαγωνισμούς, για τη χρησιμοποίηση στον τομέα των καυσίμων στην Κοινότητα οινικής αλκοόλης, η οποία βρίσκεται στην κατοχή των οργανισμών παρέμβασης (ΕΕ L 245, σ. 131), αφενός, ακύρωσε την κατακύρωση της δημοπρασίας αριθ. 8/90 ΕΚ, στο μέτρο που αφορούσε τις παρτίδες αλκοόλης που δεν είχαν εισέτι παραληφθεί, δηλαδή τρεις παρτίδες. Αφετέρου, η Επιτροπή παρέτεινε, μέχρι την 1η Οκτωβρίου 1995, την προθεσμία για τη χρησιμοποίηση των ήδη παραληφθεισών παρτίδων, δηλαδή δύο παρτίδων. Το άρθρο 3 του κανονισμού 2710/93 διευκρίνιζε ότι η εγγύηση ορθής εκτελέσεως σχετικά με τις ήδη παραληφθείσες παρτίδες αποδεσμεύεται από τον οργανισμό παρεμβάσεως όταν το σύνολο των αλκοολών έχει χρησιμοποιηθεί στον τομέα των καυσίμων εντός της Κοινότητας.

72 Με τον κανονισμό (ΕΚ) 416/96 της Επιτροπής, της 7ης Μαρτίου 1996, για τροποποίηση του κανονισμού 2710/93 (ΕΕ L 59, σ. 5), ανανεώθηκε και πάλι, πλην όμως, αυτή τη φορά, κατά τρόπο προοδευτικό, η προθεσμία για τη χρησιμοποίηση των ήδη παραληφθεισών παρτίδων. Για τον σκοπό αυτό, το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 2710/93, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 416/96, όριζε:

«Κατά παρέκκλιση του άρθρου 23 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2220/85 και εκτός από περίπτωση ανωτέρας βίας, όταν υπερβαίνεται η προθεσμία που προβλέπεται στο άρθρο 2, η εγγύηση ορθής εκτέλεσης των 90 ECU ανά εκατόλιτρο αλκοόλης 100 % κατ' όγκο καταπίπτει μέχρι του ανωτάτου ορίου:

α) του 15 %, σε κάθε περίπτωση [δηλαδή την ημερομηνία της 1ης Οκτωβρίου 1995, που προβλεπόταν αρχικώς]·

β) του 50 % του ποσού που υπολείπεται μετά την αφαίρεση του 15 % όταν η χρησιμοποίηση που προβλέπεται σ' αυτό το άρθρο δεν έχει πραγματοποιηθεί πριν τις 30 Ιουνίου 1996.

Η εγγύηση καταπίπτει στο σύνολό της σε περίπτωση υπέρβασης της ημερομηνίας της 31ης Δεκεμβρίου 1996.»

73 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, ακόμα και ύστερα από τις παρατάσεις προθεσμίας, η Palma δεν μπόρεσε να προσκομίσει αποδείξεις σχετικά με τη χρησιμοποίηση των δύο ήδη παραληφθεισών παρτίδων αλκοόλης, οι δε υπηρεσίες της Επιτροπής ζήτησαν από την αρμόδια εθνική αρχή, την Azienda di Stato per gli interventi nel mercato agricolo (κρατικός οργανισμός για τις παρεμβάσεις στη γεωργική αγορά (στο εξής: AIMA), να απαιτήσει την κατάπτωση των διαφόρων τμημάτων της εγγυήσεως, σύμφωνα με τις σχετικές ημερομηνίες που προβλέπονταν από τον κανονισμό 2710/93, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 416/96.

74 Από τη δικογραφία προκύπτει επίσης ότι ο AIMA, παρά τα επανειλημμένως διατυπωθέντα αιτήματα της Επιτροπής,

— καθόσον αφορά το πρώτο τμήμα της εγγυήσεως (15 %), που οφειλόταν την 1η Οκτωβρίου 1995, απηύθυνε αίτημα πληρωμής στην Palma, ενώ ζήτησε από τον εγγυητή οργανισμό να καταβάλει το εγγυηθέν ποσό μόλις στις 16 Ιανουαρίου 1997·

— καθόσον αφορά το δεύτερο τμήμα της εγγυήσεως (50 %), που οφειλόταν στις 30 Ιουνίου 1996, ζήτησε την καταβολή του από την Palma μόλις στις 3 Δεκεμβρίου 1996, ενώ απήτησε την καταβολή από τον εγγυητή οργανισμό μόλις στις 16 Ιανουαρίου 1997·

— καθόσον αφορά το υπόλοιπο (35 %), το οποίο οφειλόταν στις 31 Δεκεμβρίου 1996, ο AIMA ζήτησε την πληρωμή από την Palma μόλις στις 29 Ιανουαρίου 1997 και από τον εγγυητή οργανισμό μόλις στις 7 Μαρτίου 1997.

75 Παρά τα αιτήματα αυτά, ο AIMA δεν έχει μπορέσει, μέχρι σήμερα, να πετύχει την πληρωμή της εγγυήσεως. Σύμφωνα με την Ιταλική Κυβέρνηση, η Palma έχει προβεί σε πολυάριθμες παρελκυστικές ενέργειες και, τελικώς, έχει ασκήσει αγωγή ενώπιον των ιταλικών δικαστηρίων η οποία παραμένει εκκρεμής.

76 Με έγγραφο της 15ης Απριλίου 1997, η Επιτροπή έταξε μια τελευταία προθεσμία στις ιταλικές αρχές προκειμένου να τακτοποιήσουν την κατάσταση σχετικά με τα επίμαχα ποσά. Καθώς στο έγγραφο αυτό ουδεμία εδόθη συνέχεια, η Επιτροπή γνωστοποίησε επισήμως, με έγγραφο της 14ης Ιουλίου 1997, την πρόθεσή της να αφαιρέσει ποσό αντιστοιχούν στη μη εκπεσούσα εγγύηση, ήτοι 7 760 156 831 ITL, από τις προκαταβολές στο πλαίσιο του ΕΓΤΠΕ για τον μήνα Αύγουστο του 1997.

77 Στη συνέχεια, η Ιταλική Δημοκρατία κίνησε διαδικασία συμβιβασμού. Στις 26 Οκτωβρίου 1999, το όργανο συμβιβασμού απέρριψε το σχετικό αίτημα ως απαράδεκτο, και τούτο για τον λόγο ότι «η ενδιαφερομένη κυβέρνηση δεν είχε επωφεληθεί του πλεονεκτήματος της προσφοράς διμερούς συναντήσεως οργανωθείσας από το όργανο». Κατόπιν τούτου, η Επιτροπή επιβεβαίωσε τη διόρθωση σχετικά με το προταθέν με την προσβαλλομένη απόφαση ποσό.

Επιχειρήματα των διαδίκων

78 Η Ιταλική Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί το ύψος του ποσού της διορθώσεως ούτε τις λεπτομέρειες σχετικά με τη διεξαγωγή της επίμαχης δημοπρασίας ούτε το γεγονός ότι δεν εκπληρώθηκε η υποχρέωση εισπράξεως της εγγυήσεως. Παρ' όλ' αυτά, διατείνεται ότι η καθυστέρηση όσον αφορά την είσπραξη οφείλεται αποκλειστικώς στη στάση της Palma και όχι στις εθνικές αρχές, οι οποίες ενήργησαν με την απαιτούμενη επιμέλεια. Η Palma, εκτός από τις λοιπές παρελκυστικές ενέργειες, προσπάθησε ακόμα να διαπραγματευθεί τους όρους κατακυρώσεως κατά τρόπο άμεσο

με την Επιτροπή. Εν πάση περιπτώσει, οι προκύψασες καθυστερήσεις δεν μπορούν να καταλογιστούν στις ιταλικές αρχές.

79 Ωστόσο, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι δεν αμφισβητείται ότι, ασχέτως των τυχόν στρεψοδίκων ενεργειών της Palma, ο AIMA δεν τήρησε τη δική της υποχρέωση να εισπράξει τα διάφορα τμήματα της εγγυήσεως, το ταχύτερο δυνατό, σε κάθε σχετική ημερομηνία. Από το ημερολόγιο των γεγονότων προκύπτει ότι τόσο τα αιτήματα πληρωμής που απευθύνθηκαν στην Palma όσο και οι εντολές πληρωμής προς τον εγγυητή οργανισμό έγιναν, και στις τρεις περιπτώσεις, πολύ καιρό ύστερα από τις σχετικές ημερομηνίες. Έτσι, οι ιταλικές αρχές έχουν παραβεί το άρθρο 29 του κανονισμού 2220/85, το οποίο απαιτεί την είσπραξη των οφειλομένων ποσών «χωρίς καθυστέρηση» και, επομένως, η επίδικη διόρθωση είναι δικαιολογημένη.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

80 Θεωρείται δεδομένο ότι το άρθρο 29, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2220/85 απαιτεί από μια εθνική αρχή, όταν αυτή λαμβάνει γνώση στοιχείων που συνεπάγονται την κατάπτωση εγγυήσεως εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής του, να ζητήσει τη σχετική πληρωμή από τον ενδιαφερόμενο «χωρίς καθυστέρηση». Σε περίπτωση μη πληρωμής εντός της σχετικής προθεσμίας, κατ' ανώτατο όριο, τριάντα ημερών, υπολογιζομένων από την ημερομηνία διατυπώσεως του σχετικού αιτήματος, η εθνική αρχή οφείλει, δυνάμει του άρθρου 29, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', του ίδιου κανονισμού, να απαιτήσει «χωρίς καθυστέρηση» από τον εγγυητή να προβεί στην πληρωμή, ληφθέντος υπόψη ότι η εν λόγω πληρωμή πρέπει επίσης να πραγματοποιηθεί εντός προθεσμίας, κατ' ανώτατο όριο, τριάντα ημερών. Εξάλλου, δυνάμει του άρθρου 16, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του εν λόγω κανονισμού, ο εγγυητής δεσμεύεται να ικανοποιήσει οποιοδήποτε αίτημα πληρωμής. Επιπλέον, όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, δυνάμει των μνημονευομένων στη σκέψη 70 της παρούσας αποφάσεως συγκεκριμένων όρων της δημοπρασίας, η εγγύηση καθίστατο απαιτητή ακόμα και σε περίπτωση διατυπώσεως αντιρρήσεων εκ μέρους του αναδόχου.

81 Όμως, η ενέργεια του AIMA σχετικά με την είσπραξη των διαφόρων τμημάτων της εγγυήσεως δεν ικανοποιεί τις επιβαλλόμενες επιταγές επιμέλειας. Πράγματι, όπως προκύπτει από τη χρονική σειρά των μνημονευομένων στη σκέψη 74 της παρούσας αποφάσεως γεγονότων, καθόσον αφορά το πρώτο τμήμα της εγγυήσεως, ο AIMA ζήτησε την πληρωμή από την Palma σχεδόν επτά μήνες ύστερα από την ημερομηνία εκπνοής της σχετικής προθεσμίας και αξίωσε από τον εγγυητή οργανισμό να καταβάλει το ποσό της εγγυήσεως μόλις εννέα μήνες ύστερα από το αίτημα πληρωμής. Όσον αφορά το δεύτερο τμήμα, οι προθεσμίες αυτές είναι, αντιστοίχως, άνω των πέντε μηνών και του ενάμιση μήνα. Ως προς το υπόλοιπο, ο AIMA ζήτησε την πληρωμή εντός μιας κάπως βραχύτερης προθεσμίας, περίπου ένα μήνα ύστερα από την ημερομηνία εκπνοής της σχετικής προθεσμίας, η δε σχετική επιταγή προς τον εγγυητή οργανισμό έγινε ύστερα από έναν μήνα και μία εβδομάδα.

82 Προκειμένου περί των δύο πρώτων τμημάτων της εγγυήσεως, είναι πρόδηλο, εν όψει της σπουδαιότητας των προθεσμιών, ότι ο AIMA δεν ενήργησε «χωρίς καθυστέρηση». Προκειμένου περί του υπολοίπου, δεν αμφισβητείται ότι το αίτημα και η σχετική επιταγή έγιναν πιο γρήγορα απ' ό,τι στις δύο πρώτες περιπτώσεις. Παρ' όλ' αυτά, στο πλαίσιο της υποθέσεως, που χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι ο οφειλέτης επιμόνως απέφυγε την εκπλήρωση των προηγουμένων υποχρεώσεων πληρωμής, ο AIMA δεν όφειλε να αναμείνει, αντιστοίχως, ένα μήνα και ένα μήνα και μία εβδομάδα προκειμένου να ζητήσει την πληρωμή του εκπεσόντος υπολοίπου, οπότε ούτε αυτός ενήργησε «χωρίς καθυστέρηση».

83 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι εθνικές αρχές δεν τήρησαν, σ' όλες τις περιπτώσεις, την υποχρέωσή τους να ανακτήσουν χωρίς καθυστέρηση τα ποσά της επίμαχης εγγυήσεως.

84 Όσον αφορά τις προβαλλόμενες παρελκυστικές ενέργειες του αναδόχου, οι ενέργειες αυτές ουδεμία ασκούν επιρροή όσον αφορά την ευθύνη των εθνικών αρχών στο πλαίσιο της επίμαχης εν προκειμένω καταστάσεως, που χαρακτηρίζεται από τις σημαντικές καθυστερήσεις με τις οποίες οι εν λόγω αρχές ζήτησαν την πληρωμή από τον ανάδοχο. Καθόσον αφορά τον εγγυητή, επρόκειτο, όπως προκύπτει από τη σκέψη 70 της παρούσας αποφάσεως, για εγγύηση απαιτητή κατόπιν απλού αιτήματος, ακόμα και σε περίπτωση προβολής αντιρρήσεων εκ μέρους του αναδόχου,

εγγύηση αποδεσμευτέα κατόπιν απλής δηλώσεως του οργανισμού παρεμβάσεως. Επομένως, τίποτα δεν δικαιολογεί το ότι ο AIMA δεν μπόρεσε να επιτύχει την πληρωμή της εγγυήσεως από τον εγγυητή οργανισμό, και τούτο ασχέτως του ποιες υπήρξαν οι τυχόν παρελκυστικές ενέργειες του αναδόχου.

85 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι η Επιτροπή ορθώς καταλόγισε στην Ιταλική Δημοκρατία την επίδικη διόρθωση και ότι η αντλούμενη από τον παράνομο χαρακτήρα της ενέργειας της Επιτροπής επιχειρηματολογία είναι αβάσιμη. Επομένως, πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή της Ιταλικής Δημοκρατίας, στο μέτρο που αφορά τη διόρθωση των 7 760 156 831 ITL.

86 Δεδομένου ότι όλοι οι προβληθέντες από την Ιταλική Κυβέρνηση λόγοι απεδείχθησαν αβάσιμοι, πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή της Ιταλικής Δημοκρατίας στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

87 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή έχει ζητήσει την καταδίκη της Ιταλικής Δημοκρατίας και η τελευταία ηττήθηκε, πρέπει αυτή να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Wathelet Edward La Pergola

Jann von Bahr

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 9 Ιανουαρίου 2003.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

M. Wathelet